

ԱՇԽՊՈՂԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ԼԵՌՆԱՅԻՆ. ԴԱՐԱԲԱՂԻ ԵՒ ՅԱՐԱԿԻՑ ԱՅԼ ՃՐՁԱՆԵՐՈՒ ՄԵԶ

300 ՀԱԶԱՐ ՀԱՅԵՐ ՑՈՅՑ ԿԸ ԿԱՏԱՐԵԼ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԵԶ

**ՎԱՐԶԱՊԵՏ ՌԻԺՔՈՎ.- ԱՐՑԱԽԻ ԻՆՔՆԱԿԱՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
ՎԵՐԱԾՈՒԻՒԼԸ ՏՐԱՍԱԲԱՆԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԼՈՒԾՈՒՄՆ Է ՎԵՃԻՆ**

Հայութեան հետ Մշակուրային Կապի նախագահ Կարլեն Դալլաֆեանէն, առաջինը 15 և երկրորդը 16 Յունուար թուակիր, ուր մանրամասն նկարագրուած են Հայաստանի Արցախի մէջ տիրող իրադրութիւնները։ Ստորեւ զանոնի կը Աերկայացնենք մեր ըմբ-երցողներուն։—
ԿՈՒՆԱԿԻ, 15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1990.

0,9 m o L j u f - a n s p a s t i f k i

նից, աղերի ծայրայեղականները Յունուարի 12-14 դարում կազմակերպել են այն տեղի հայ աղղարնակչութեան ղէմ զանգուածային ջարդեր։ Երէկ Մոսկովայի հեռուստա-աեսութեան «Ժամանակ» յայտադիրը հաղորդեց որ ջարդերը սկսուել են այն բանից յետոյ երբ Երկու աղերիներ Պաքուում ժամել են Աւանեսովներու բնակարանը և Հրամայել են ունրանք թողնեն Պաքուն։ Աւանեսովները սլաշտպանուել են Էկացինահարելով սպաննել ներխուժողներից մէկին և ծանր վիրաւորել միւսին։

Այդ բարբարոսական գործողութիւնների հեղինակ
է Տիգրան Մատենացը, ով պատճենական է առաջարկութիւնը:

Առը - Սովորէցաւը Սովորլիւթակաւ Եղակառ և Եղան Եր
կունքում կանդնած մութ ուժերը - յարձակում Են կազմա-
կերպել Լեռնային Ղարաբաղի Մարզի սահմանակից Շա-
հումեանի և Խանլարի շրջանների հայարնակ բնակարան-
ների վրայ : Յարձակման մասնակցում Են մի քանի հազա-
րինուած ջարդարներ : Կան սպանուածներ և վիրաւոր-
ներ : Այդ թուում սպանուել եւ վիրաւորուել Են ներքին զօր-
քերի մի քանի զինուորներ և սպաներ :

Հայաստանի ղերազոցն Խորհուրդի և կառավարութեան առհնչանջում առաս կարդով Ասրակէյձանի վերոյիշեա-

Արքաներն են մացուռամ խորհրդային զինուորական լրացանելիք և պարագածանումներ :

բերել Հանրապետութեան բնակչութիւնը :
Երէկ Երեխոյեան Հայկական Հեռուստատեսութեամ
ելոյթ ունեցաւ Հայաստանի կոմկուսի կեղընական կոմի

տէի առաջին քարտուղար Սուրէն Յարովիսիսան, որ
ժողովուրդի անունից դատապարտեց և վճռական բողո
յայտնեց կատարուող վայրագութիւնների կազմակցութեամբ
նշաւակեց զրանց կազմակերպիչներին և կոչ արեց հայ ժո
ղովուրդին՝ չենթարկուել սաղբանքների, ուահովանել Պլո
նութիւնը և ողջմտութիւնը :

ԱՐԹՈՒՐ, 16 ՅՈՒՆԻԿՈՎ 1990
Խառնածավակուլ է Հայաստան

Կոմիտասի կենտրոնի, պերագու

թեան և նախարարությ խորհուրդի շահությունը պահպանում է Հարազատ քու քաղաքում զահուածների ընտանիքներին և Հարազատ ներին, որտեղ ցասումով գատապարտուում էն անմեն մարդկանց գէմ ուղղուած վահուալիզմի քայլերը, Առրողէյ ճանի զեկավարութիւնից պահանջուում է անհրաժեշտ մի չոցները ձեռք տանել Պաքուում և ամբողջ Հանրապետութիւնում Հայերու անվտանգութեան երաշխիքներ ապահովելու, արխմետի չարազործութիւնների կադմակերուիչների և կատարողներին իրառ պատսոխանուութեան ենթարկելու համար։

բնական մարմիններից սլահանջումը է զբուծ բարեկայի տարածքում Հայ բնակչութեան գեց կատարուութեանի ու զայտանութեան բայլերին և քաղաքական վկանուական տալ կատարուութին :

Եյս օրեւին Հայաստանում էր պանուու ԽՍՀ կողմէի քաղբարոյի անզամ, կենտրոնի քարտուղար Նիքոլա Միտոհովը, որ երէկ հանդիպումներ ունեցաւ Հանրապետութեան պատստխանառութեան ուղարկուածու

ՆԵՐԵՒՆ Եւ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԻՆ, ԽՄԿԿԻ ԼԵՆՏԼՈՄԻց, ԼԵՂԲՈՆԱԿԱԿՆ
ՀԵՄ : Հանդիպումներին մասնակցողները խստօրէն զատա-
պարտեցին բարբարոսական զործողութիւնների մասնակից-
ներին եւ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԻՆ, ԽՄԿԿԻ ԼԵՆՏԼՈՄԻ, ԼԵՂԲՈՆԱԿԱԿՆ
ԿԵՐԱՊՈՅՆ Խորհուրդից եւ ԵՐԿՐԻ Լառավարութիւնից սա-
հանջուեցին վճռական միջոցներ ձեռք առնել խժդժութիւն-
ները կանխելու, ԼՂԻՄԻ խնդիրը արդարացիօրէն եւ արտղ-
լուծելու, կատարուածին քաղաքական զնահատական տա-
լու համար :

Երէկուայ զրութեամբ Պաքուում իրադրութիւնը մնում էր
չափաղանց լարուած : Գաղաղած ամրոխը չարունակում էր
իր վայրագութիւնները : Կան նոր դոհեր : Հաղարաւոր հա-
յեր փորձում են մի կերպ դուրս դաւ քաղաքից : Նրանց մի
մասին (660 հոգի) յաջողուել է կասպից ծովով հասներ
թիւրքմենիա : Երէկ եւ այսօր նրանց օղանաւերով բերում
են Հայաստան :

Մեր հանրապետութիւնում ստեղծուել է արտակարգացնաժողով, որը խորհրդական ներքին գործերի հետ հա

Ասրպէցանի Շահումեան եւ Խանլարի Հրամաներու
Յունուարի 15ին իրադրութիւնը զրալիօրէն կայունացել է

Այստեղ են տեղափոխուել խորհրդային ներքին դօրքել
նոր ստորաբաժանումներ։ Շահումեան կոնուում են 70
զինուորներ և Խանլարի մէջ՝ 472 զինուոր։

ԵՐԱՇԽՎԻՃԱ ԿԵՐՈՌՆԱԼԱՆ Բանակէն մ

զինուորներ եւ Քառ. Ժէ. Պէ. ուժեր զրկուեցան Յարսէ
ձան եւ յարակից Հրջաններ, առաջքը առնելու համար այ-
րիներու կողմէ ի գործ զբուած հայերու չարդերուն։ Ե-
կուշարթի դիշեր նոր զոհեր եւս ինկած են Պաքուի մ-
մեռեալներու թիւը հասցնելով 40ի։ Բաղմաթիւ հայեր ո-
ողջ հրկիղուած են, կը յայտնէ Մանթէ Քարլօ ոտտիոկայ։

Երկուշարթի առաւօտ, Փրանսահայ երդիչ Շարլ
նաուր պատղամ մը զբեց է . Միութեան նախադահ կ

ողաշուլին եւ անոր արադ միջամտութիւնը խնդրեց, ու
տալու հայերու սոլանդին։ Ապա, Երեկոյեան, Ազնա
մասնակցեցաւ Փարիզի խորհրդային գևոստատու ա
հայերու կողմէ կազմակերպուած բողոքի ցոյցին։

Ել հողեր որոսք լրաց է և առ այս մասնաւթեան պատկանած Են հայելուն:

ՄԻԶՈՅԱՌՈՒՄՆԵՐ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԿՈՒԽՆԵՐՈՒ
ԱՌԱՋՔԸ ԱՌԵԼԵՈՒ ՀԱՄԱՐ

Առաջընթացին Միութեան վարչապետ Երքուայ
քով, նորվեկիական սատիոնկայանի հետ հարցազրոյց
սած է թէ կառավարութիւնը անհրաժեշտ բոլոր միջ
ձեռք ոլիտի առնէ, քաղաքացիական պատերազմ մը կ
լու համար հայ եւ ազերի ժողովուրդներու միջեւ,
հարկ ըլլայ՝ զինուորապէս ոլիտի միջամտէ եւ ստի
կան վիճակ ոլիտի յայտարարէ։ Վարչապետը աւելցու
թէ Լեռնային Հարարազի վէճի լուծման լաւագոյ

Summary

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ՎԻՃԱՎԿ ՂԱՐԱԲԱՂԻ...

(Ծար. Ա. Էջեն)

թէ Աստրուկյանէն և թէ ալ Հայաստանէն։ Բայց, նախ անհրաժեշտ է որ ըրջանը հանդարտի։ Ինքնավար հանրապետութեան ծրագիրը կրնայ աղաղային իրազործուիլ։

Մոսկուայէն, օտար լրատու սպասարկութիւններու կողմէ հաղորդուած լուրերու համաձայն, 34 հայեր մեռած են Պաքուի մէջ միայն, իսկ տասնեակներով ուրիշներ եւս՝ Շահումեանի և Խանլարի ըրջաններուն մէջ, որոնց մասին խորհրդային լրատու սպասարկութիւնները ոչինչ հաղորդեցին ցարդ։ Համաձայն «Իդլեսթիա»յի, իսկական մարտեր մղուած են հայերու և աղերիներու միջեւ Շահումեանի և Խանլարի մէջ։ Զոհերու մասին տեղեկութիւն չկայ։

Խորհրդային ոատիոկայանը կը հաղորդէ թէ հայերու ոլարպումը սկսաւ Պաքուէն և Աստրուկյանի միւս քաղաքներէն, որ հակա-հայ արարքները օրէ օր կը բազմապատկուին։ Հայեր չեն համարձակիր օղանաւով ճամրութել, ուրովհետեւ երկու հայեր նման փորձ մը կատարած են բայց սպաննուած Պաքուի օղակայանին մէջ։

Օտար լրատու սպասարկութիւններ Մոսկուայէն կը հաղորդեն թէ կեղրոնական կառավարութիւնը լեռնային Դարարաղ և Աստրուկյանի հայաշատ այլ ըրջանները դրկածէ բանակային ուժեր, բաղկացած՝ ցամաքային, ծովային և Քա. Ժէ. Պէ. ի մասնայատուկ դօրքերէ, ըրջաններու մէջ հանդարտութիւնը ոլահպանելու համար։ Ստիոլողական վիճակը, որ հռչակուեցաւ Խորհրդային Միութեան ղերազոյն խորհուրդի նախագահութեան կողմէ, շատ խիստ կերպով կը դործադրուի ամրող ըրջանին մէջ։

Ե. Միութեան նախագահ Կորպաչով ոչ մէկ փոփոխութեան ենթարկեց իր յայտագիրը՝ Կովկասի իրադարձութիւններուն կապակցութեամբ և Երէկ կէսօրէ առաջ ընդունեց ճափոնի ժողովրդավար Աղատական կուսակցութեան պետ Շինթարօ Ասլէն։

«Իդլեսթիա» իր առաջին էջին մէջ լայն տեղ յատկացուց հայերու և աղերիներու բախումներուն, իր յօդուածը խորադրելով։ «Վերջ տուէք վայրազութիւններու»։ Թէրթը կը քննադատէ տեղական իշխանութիւններու անկարողութիւնը՝ ոլահպանելու կարգապահութիւնը և կ'աւելցնէ որ թէ աղերիները և թէ ալ հայերը շատ զիւրութեամբ զէնք կը հայթայթեն իրարու հետ կռուելու համար։ Թէրթը կը հաստատէ թէ աղերիներ դարձեալ տնտեսական ըրջափակումի ենթարկած են Հայաստանը և 333 շողեկառքեր համախմբուած են Աստրուկյան՝ Հայաստան անցնելու համար։

«Իդլեսթիա» կ'եղրակացնէ. «Ճիշդ է որ Խորհրդային Միութեան միասնականութիւնն ու վերեսթրոյքայի ճակատագիրը խնդրոյ առարկայ են և վտանգուած, բայց առաջին հերթին ըրջանի ժողովուրդներուն ճակատագիրը աւելի վտանգուած է։

